

प्रति,

१. विभागीय कृषि सहसंचालक, -----(सर्व)
२. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, -----(सर्व)

विषय- राकृवियो अंतर्गत कृषि यांत्रिकीकरण प्रकल्प २०२१-२२ अंमलबजावणी करिता मार्गदर्शक सूचना...

- संदर्भ : १. केंद्र शासनाच्या <http://farmech.dac.gov.in> या संकेत स्थळावरील कृषि यांत्रिकीकरण उप अभियानाबाबत सुधारीत मार्गदर्शक सुचना -२०२०-२१
२. शासन निर्णय क्र. कृयायो -०८२१/प्र.क्र.१४२/१४ -अ, दि. ८ सप्टेंबर २०२१ .
 - ३ . या कार्यालयाचे पत्र क्र. राकृवियो /२०२१-२२/गुनि-५/नक्र८३ /३२४७१ दिनांक ३० सप्टेंबर २०२१

शेतकऱ्यांच्या उत्पन्नामध्ये वाढ करण्यासाठी तसेच कृषी क्षेत्रामध्ये उर्जेचा वापर वाढविण्यासाठी सन २०१४-१५ पासून केंद्र पुरस्कृत कृषि यांत्रिकीकरण उपअभियान राज्यामध्ये राबविण्यात येत आहे. केंद्र शासनाने कृषि यांत्रिकीकरण उपअभियानाच्या सुधारीत मार्गदर्शक सुचना २०२०-२१ निर्गमित केल्या असून त्या केंद्र शासनाच्या <http://farmech.dac.gov.in> या संकेत स्थळावर उपलब्ध आहेत.

कृषि यांत्रिकीकरण उप अभियानाशिवाय राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान, राष्ट्रीय तेलबिया व तेलताड अभियान आणि राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान यासारख्या विविध केंद्र पुरस्कृत योजनांमधून कृषि यांत्रिकीकरण घटकासाठी निधी उपलब्ध करून देण्यात येतो. असे असले तरीही शेतकऱ्यांच्या मागणीच्या प्रमाणात पुरेसा निधी उपलब्ध होत नाही. या बाबी विचारात घेऊन RKVY-RAFTAR योजनेच्या दि. १० मे २०२१ रोजी संपन्न झालेल्या बैठकीत राज्य स्तरीय मान्यता समितीने सन २०२१-२२ या वर्षात RKVY-RAFTAR अंतर्गत कृषी यांत्रिकीकरणासाठी रु. १५० कोटी रकमेच्या प्रकल्पास मान्यता दिली आहे. त्यानुसार शासन निर्णय दि. ८ सप्टेंबर २०२१ अन्वये सदर प्रकल्पास प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात आली आहे . यामध्ये निधीचे प्रमाण केंद्र व राज्य ६०:४० प्रमाणे आहे

सदर प्रकल्पाची अंमलबजावणी कृषि यांत्रिकीकरण उप अभियानाच्या मार्गदर्शक सूचनानुसार करावयाची आहे. तथापि केवळ कृषी यंत्र व औजारांच्या खरेदीसाठी अनुदान अनुज्ञेय असून ट्रॅक्टर व पावर टिलरसाठी सदर प्रकल्पातून अनुदान अनुज्ञेय राहणार नाही. सदर प्रकल्पाच्या महा-डीबीटी पोर्टलवरील अंमलबजावणीसाठी संदर्भ ३ वरील पत्रानुसार उपलब्ध निधीच्या प्रमाणात जिल्हानिहाय लक्षांक देण्यात आलेले असून उपलब्ध निधीच्या दीड पट प्रमाणात लक्षांक पोर्टलवर भरण्यात आलेले आहेत. जिल्हानिहाय लक्षांक निश्चित करताना खातेदार संख्या, सन २०१९-२० मधील पेरणीखालील क्षेत्र, महा-डीबीटी पोर्टलवर संबंधित औजारांसाठी प्रलंबित असलेले अर्ज व सन २०१७-१८ ते सन २०१९-२० या कालावधीचे प्रकल्पामध्ये झालेला खर्च या बाबी विचारात घेण्यात आलेल्या आहेत.

कृषी यंत्र सामुग्री व उपकरणे खरेदीसाठी अर्थसहाय्य

१. **पार्श्वभूमी** : राज्यातील शेतकऱ्यांना कृषी यंत्रसामुग्री/औजारे खरेदीस प्रोत्साहित करणे व त्याद्वारे कृषि यांत्रिकीकरणास प्रोत्साहन देणे हा सदर घटकाचा प्रमुख उद्देश आहे.

२. घटकाचा उद्देश :

- १) शेतकऱ्यांना कृषि यांत्रिकीकरणास प्रोत्साहन देणे.
- २) विभागनिहाय पीक रचनेनुसार आवश्यक असलेली व पूर्वतपासणी केलेली दर्जेदार कृषि औजारे खरेदीसाठी शेतकऱ्यांना अनुदान उपलब्ध करून देणे.
- ३) शेतकऱ्यांना त्यांच्या गरजेनुसार व मागणी प्रमाणे कृषी यंत्रसामुग्री/औजारे उत्पादने अनुदानावर उपलब्ध करून देणे.
- ४) कृषि उत्पादन प्रक्रियेत अद्ययावत यंत्रसामुग्रीच्या वापरासाठी प्रोत्साहित करणे.

३. **समाविष्ट बाबी** : महा-डीबीटी पोर्टलवर लॉटरी पद्धतीने लाभार्थी निवड करण्यासाठी पुरेसा निधी उपलब्ध होण्याचे अनुषंगाने कृषी यंत्र औजारंची दोन गटात विभागणी करून लक्षांक भरण्यात आले आहेत .

गट अ — जमीन सुधारणा , पेरणी व आंतरमशागत औजारे (पलटी नांगर, सब सॉयलर, पॅडी ट्रान्सप्लान्टर, रोटाव्हेटर, कल्टीव्हेटर, पेरणी यंत्रे , पावर विडर, ब्रश कटर, ट्रॅक्टर चलित पिक संरक्षण यंत्रे)

गट ब — काढणी, मळणी, पिकाचे उर्वरित अंश व्यवस्थापनासाठी यंत्रे /औजारे व काढणी पश्चात प्राथमिक प्रक्रिया यंत्रे (रिपर, रिपर काम बाईंडर, पॅडी थ्रेशर, मळणी यंत्र, कॉटन थ्रेशर, शुगरकेन लीफ चॉपर/थ्रेशर / मल्चर, मिनी डाळ मिल, मिनी राईस मिल)

प्रवर्गनिहाय व गट निहाय लक्षांक दिनांक ३० सप्टेंबर २०२१ चे पत्रान्वये कळविण्यात आले आहेत. त्यामधील मूळ लक्षांकाच्या मर्यादेत कार्यक्रमाची अंमलबजावणी करावयाची आहे. सदर प्रकल्पाच्या महा-डीबीटी पोर्टलवरील अंमलबजावणीसाठी उपलब्ध निधीच्या दीड पट प्रमाणात लक्षांक पोर्टलवर भरण्यात आलेले आहेत

४. घटकाच्या अंमलबजावणीची प्रक्रिया :

शासन परिपत्रक क्रमांक ०९१९/प्रक्र २२१/१४- अे दिनांक ४/११/२०२० मध्ये नमूद केल्यानुसार कृषि विभागाच्या योजनांची महाडीबीटी पोर्टल द्वारे अंमलबजावणी करण्यासाठी शासनमान्यता देण्यात आलेली आहे. कृषि विभागाच्या योजनांची महाडीबीटी पोर्टल द्वारे अंमलबजावणी करण्यासाठी एकात्मिक संगणकीय प्रणाली विकसित केली आहे. या प्रणालीद्वारे शेतकऱ्यांना त्यांच्या पसंतीच्या बाबीच्या निवडीचे स्वातंत्र्य देण्यात आले असून शेतकऱ्यांनी शेतीशी निगडित विविध बाबीकरिता अर्ज करण्याची सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आली आहे. सदर बाबी ज्या योजनेतून देता येऊ शकतील त्या योजनांतर्गत पात्र शेतकऱ्यांची संगणकीय सोडत पद्धतीने निवड करण्यात येणार आहे. यामुळे योजनांच्या अंमलबजावणीत पारदर्शकता व सुसूत्रता येऊन वरिष्ठ स्तरावरून योजनाच्या अंमलबजावणीच्या प्रगतीचे प्रभावी सनियंत्रण करणे शक्य होणार आहे. **महा-डीबीटी पोर्टलवर वेळोवेळी अद्ययावत करण्यात येणाऱ्या प्रक्रियेनुसार प्रकल्पाची अंमलबजावणी करण्यात येईल .**

५. क्षेत्रीयस्तरावर पार पाडावयाची कामे

५.१ शेतकऱ्यांच्या अर्जाची /कागदपत्राची छाननी व पूर्वसंमती प्रदान करणे

१.संगणकीय सोडतीत योजनेंतर्गत शेतकऱ्यांची निवड झालेली असेल, त्याकरिता कृषि विभागाने निश्चित केलेल्या बहुस्तरीय पद्धतीने अर्जाची व कागदपत्राची छाननी करण्यात येईल व छाननीअंती पात्र ठरलेल्या शेतकऱ्यांना पूर्वसंमती आदेश online निर्गमित करण्यात येतील, तसेच SMS द्वारे सूचना देण्यात येतील.

२.महा डीबीटी पोर्टलवर कृषि विभागाच्या विविध योजनेंतर्गत लाभ घेण्यासाठी प्राप्त होणाऱ्या अर्जाची छाननी बहुस्तरीय पद्धतीने करण्यात येणार असून त्याकरिता महा- डीबी टी पोर्टलवर विविध टप्पे (DESK) निर्माण केलेले आहेत.

३.लाभार्थी शेतकऱ्यांच्या अर्जाची वेगवेगळ्या टप्प्यावर छाननी करावयाची असून त्याबाबतची कार्यपद्धती User Manual मध्ये तपशीलवार नमूद केलेली असून सदर User Manual हे <http://workflow.mahaonline.gov.in> या लिंक वर उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहे.

४.प्राप्त अर्ज व कागदपत्रांची प्रत्येक डेस्कद्वारे पडताळणी विहित कालावधीत करून पात्र शेतकऱ्यांना पूर्वसंमती आदेश निर्गमित करण्यात यावेत. सदर आदेश शेतकऱ्यांना त्यांच्या महा- डीबी टी पोर्टल वरील खात्यामध्ये (लॉगिन) उपलब्ध होतील.

५.पूर्वसंमती आदेश मिळालेल्या शेतकऱ्यांना क्षेत्रीय कर्मचाऱ्याद्वारे कालमर्यादेबाबत अवगत करावे. अशा प्रकारे अवगत करूनही पूर्वसंमती आदेश मिळालेल्या शेतकऱ्यांपैकी जे शेतकरी त्यांना मंजूर केलेल्या बाबींची विहित कालावधीत अंमलबजावणी करणार नाहीत त्यांची पूर्वसंमती तालुका कृषी अधिकारी स्तरावरून रद्द करण्यात येईल व शिल्लक निधीच्या मर्यादेत सोडत पद्धतीने पुढील शेतकऱ्यांची निवड करण्यात येईल व संबंधितांना त्याप्रमाणे अवगत करण्यात येईल .

६. महा- डीबीटी अंतर्गत योजनेच्या अंमलबजावणीशी निगडित असलेल्या क्षेत्रीय अधिकारी /कर्मचा-र्यांना उपलब्ध करून देण्यात येणाऱ्या लॉगिन आयडी व पासवर्ड द्वारे महा-डीबीटी पोर्टलवर येऊन आपल्या लॉगिनला प्राप्त झालेल्या अर्जाचा निपटारा विहित मुदतीत करावयाचा आहे.

७. प्रत्येक डेस्कवर येणाऱ्या अर्जाचा निपटारा करण्याबाबत महा -डीबीटी पोर्टलवर विशिष्ट कालावधी विहित करण्यात येईल (SLA), सर्व अधिकारी /कर्मचारी यांनी या कालावधीत अर्जाचा निपटारा करणे आवश्यक राहिल.

८. लाभार्थ्यांच्या निवडीनंतर त्यांनी सादर केलेल्या कागदपत्रांची पडताळणी झाल्यानंतर, तो लाभार्थी, आणि घेऊ इच्छित असलेले यंत्र/औजार अनुदानास पात्र ठरते किंवा नाही याची तालुका कृषि अधिकारी यांनी पूर्ण खात्री करावी.

९. अशाप्रकारे, अनुदानास पात्र असल्याबाबत तालुका कृषि अधिकाऱ्यांची खात्री पटलेल्या लाभार्थ्यांना यंत्र/औजार खरेदी करण्यास पूर्वसंमती देण्यात येईल. याशिवाय क्षेत्रीय कर्मचाऱ्यांद्वारे देखील अवगत करण्यात येईल.

१०. शेतकऱ्यांना गुणवत्तापूर्ण यंत्र/औजारांचा पुरवठा व्हावा म्हणून शेतकऱ्यांनी केंद्र शासनाच्या अधिकृत सक्षम संस्थांनी ज्या कृषि यंत्र/औजारांचे रीतसर परिक्षण (Testing) करून ते BIS अथवा अन्य सक्षम संस्थांनी निश्चित केलेल्या प्रमाणकानुसार (Standards/Specification) असल्याचे प्रमाणित केले असेल अशाच यंत्र/औजारांना पूर्वसंमती प्रदान करावी.

वरीलप्रमाणे खातरजमा न करताच पूर्वसंमती पत्र दिली जाणार नाही याबाबत तालुका कृषि अधिकारी यांनी दक्षता घ्यावी अन्यथा अशा प्रकरणी संबंधिताना वैयक्तिकरीत्या जबाबदार धरण्यात येईल याची नोंद घ्यावी.

५.२ देयक सादर करणे, मोका तपासणी व भौगोलिक स्थान निश्चिती (GeoTagging):-

१. पूर्वसंमती प्राप्त झालेल्या लाभार्थ्यांने यंत्र/औजार खरेदी केल्यानंतर पुन्हा प्रस्ताव सादर करण्याची आवश्यकता नाही.

२. मंजूर केलेल्या बाबीपैकी ज्या बाबींची खरेदी करावयाची असेल त्या बाबींची शेतकऱ्यांनी खुल्या बाजारपेठेतून आपल्या पसंतीच्या उत्पादकाच्या अधिकृत विक्रेत्यामार्फतच इलेक्ट्रॉनिक पध्दतीने/धनादेश/धनाकर्षाद्वारे किंवा रोखीने खरेदी करावी व देयकाची (GSTक्रमांकासह) छायांकित प्रत (Scan Copy) महा-डी बी टी पोर्टलवर सादर (Upload) करावी .

३. शेतकऱ्यांनी देयकाची प्रत महा-डीबीटी पोर्टलवर सादर (Upload) केल्यानंतर कृषि विभागाचे संबंधित अधिकारी /कर्मचारी लाभार्थी शेतकऱ्यांस प्रत्यक्ष भेट देऊन खरेदी केलेल्या बाबींची मोका तपासणी करतील.

४. ते देयकाची मुळ प्रत व आवश्यक असल्यास काही दस्तऐवजाच्या मूळ प्रती देखील तपासतील.

५. संबंधित यंत्र /औजाराचे भौगोलिक स्थान निश्चिती (Geo Tagging) RKVY- BHUVAN या अप्लिकेशन वर करतील आणि त्यांचा मोका तपासणी अहवाल महा-डीबी टी पोर्टलवर सादर करतील.

६. सदर मोका तपासणीचे कामकाज मोबाईल अप्लिकेशनद्वारे करावयाचे असून त्याप्रमाणे सोय उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.

७. मोका तपासणीच्या वेळीच यंत्र/औजाराचे जिओ टॅगिंग करण्यात यावे. भौगोलिक स्थान निश्चिती (Geo Tagging) तपासणी अधिकाऱ्यास अनिवार्य असेल.

८. अनुदानाची शिफारस करताना जीएसटी रक्कम वगळून खरेदीच्या रकमेवर परिगणना करण्यात यावी.

६. अनुदान मर्यादा :-

राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेतर्गत उपरोक्त परिच्छेद ३ मध्ये नमूद केलेल्या औजारांसाठी, कृषि यांत्रिकीकरण उपअभियानासाठी केंद्र शासनाने निर्धारित केलेल्या कमाल मर्यादा किंवा संबंधित औजाराचे किमतीची निर्धारित टक्केवारी यापैकी कमी असेल त्यानुसार अनुदान देय राहिल. महा-डीबीटी पोर्टलवर निवड झालेल्या औजारासाठी कमाल अनुदान मर्यादा दर्शविण्यात येते परंतु मोका तपासणीचे वेळी संबंधित अधिकारी यांनी प्रत्यक्ष देयकाचे आधारे अनुदानाची गणना करून शिफारस करण्यात यावी. महा-डीबीटी पोर्टलवर निवड झालेल्या औजाराचे संदर्भात कमी किंवा जास्त क्षमतेच्या त्याच औजाराची खरेदी करण्यास मुभा राहिल तथापि जास्त क्षमतेच्या औजारासाठी अनुदान

मर्यादा ही मूळ निवड झालेल्या औजाराप्रमाणेच राहिल आणि कमी क्षमतेच्या औजारासाठी अनुदानाची गणना ही प्रत्यक्ष खरेदी केलेल्या औजाराचे क्षमतेनुसारच करण्यात यावी. या संदर्भात दि.३.५.२०२१ रोजीच्या पत्रान्वये सविस्तर स्पष्टीकरण देण्यात आलेले आहे.

७. लाभार्थी शेतकऱ्यांना अनुदान वितरण

१. यंत्र /औजार खरेदीचे देयक सादर करणे (Upload) व क्षेत्रीय अधिकारी /कर्मचारी यांची मोक्या तपासणीची कार्यवाही पूर्ण झाल्यानंतर कृषि विभागाने निश्चित केलेल्या बहुस्तरीय पद्धतीने छाननी करण्यात येईल व छाननीअंती लाभार्थी शेतकऱ्यांना अनुदान वितरणाची शिफारस क्षेत्रीय स्तरावरील यंत्रणेकडून केली जाईल.

२. शासन निर्णय क्रमांक GAD-मातस -२०१८/C.R.१३८/S .१ /३९ दिनांक १२/१०/२०१८ अन्वये विहित केलेल्या कार्यपद्धतीनुसार राज्यस्तरावरून (कृषि आयुक्तालय) केंद्रीय पद्धतीने लाभार्थी शेतकऱ्यांच्या आधार क्रमांकाशी संलग्न बँक खात्यातच अनुदानाची रक्कम जमा करण्यात येईल.

३. केंद्र शासनाच्या सूचनानुसार केंद्र पुरस्कृत योजनांसाठी PFMS प्रणालीमध्ये नवीन SNA कार्यपद्धतीचा वापर करणे अनिवार्य आहे. राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेतर्गत कृषी यांत्रिकीकरण प्रकल्पाची अंमलबजावणी या कार्यपद्धतीनुसारच करण्यात येईल.

८. सुरक्षात्मक उपाययोजना :-

The Dangerous Machinery (Regulation) Act,1983,Act No.35 बाबत केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचना २०२०-२१ मधील परिच्छेद ६.३.२ (xv) नुसार कार्यवाही करावी. याबाबत जे शेतकरी अनुदानावर विविध यंत्रे औजारे खरेदी करणार आहेत व त्याचा स्वतः अथवा चालकाद्वारे वापर करणार आहेत त्यांना त्यांचा स्वतःचा अथवा त्यांचेद्वारे नेमणूक करण्यात येणाऱ्या चालकाचा "प्रधानमंत्री सुरक्षा बिमा योजना" अथवा "प्रधानमंत्री जीवन ज्योती बिमा योजना" मध्ये भाग घेण्यास प्रोत्साहित करावे.

९. तपासणी संस्था व त्यांनी तपासणी करावयाच्या औजारांचा तपशील -

लाभार्थींनी खरेदी करावयाची औजारे केंद्रीय तपासणी संस्था किंवा केंद्र शासनाने मान्यता दिलेल्या संस्थांकडून तपासणी केलेली असणे बंधनकारक असून त्यांनाच अनुदान अनुज्ञेय राहिल.

९.१ केंद्रीय प्रशिक्षण व तपासणी संस्था (FMFTI) - केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांमध्ये नमुद केल्यानुसार केंद्रीय तपासणी संस्था व त्यांनी तपासणी करावयाच्या औजारांचा तपशील पुढीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	केंद्रीय तपासणी संस्थेचे नाव	तपासणी करावयाची औजारे/उपकरणे/मशीन्स
1	केंद्रीय कृषि मशीनरी प्रशिक्षण व तपासणी संस्था, बुधनी (CFMFTI, Budni)	ट्रॅक्टर, पॉवर टीलर व इतर स्वयंचलीत मशीन्स.
2	उत्तर क्षेत्रीय कृषि मशीनरी प्रशिक्षण व तपासणी संस्था, हिस्सार (NRFMFTI, Hissar)	पीक संरक्षण उपकरणे व इतर स्वयंचलीत पीक उत्पादक उपकरणे व मशीन्स.
3	दक्षीण क्षेत्रीय कृषि मशीनरी प्रशिक्षण व तपासणी संस्था, गार्लॅडीन (SRFMFTI, Garladinne)	पॉवर टीलर व इतर स्वयंचलीत पीक उत्पादक मशीन्स, पॉवर/उर्जा चलीत उपकरणे व मशीन्स.
4	उत्तर पुर्व क्षेत्रीय कृषि मशीनरी प्रशिक्षण व तपासणी संस्था, बीश्वनाथ चारीअली, आसाम (NERFMFTI, Biswanath Chariali (Assam))	पॉवर/उर्जा चलीत उपकरणे व मशीन्स. स्वयंचलीत नसलेली उपकरणे

९.२. केंद्र शासनाची मान्यता प्राप्त तपासणी केंद्र (FMTC)-

केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांमध्ये स्वयंचलीत नसलेली सर्व औजारे/उपकरणे यांची तपासणी परिशिष्ट क्र. V मधील नमुद तपासणी संस्थांनी करावी असे नमुद केले आहे. परिशिष्ट क्र. V नुसार मान्यता दिलेल्या ३४ तपासणी संस्थांचा तपशील सोबत सहपत्रित करण्यात येत आहे. सादर तपशील केंद्र शासनाच्या (<http://farmech.dac.gov.in>) संकेत स्थळावरही उपलब्ध आहे.

१.३. आयुक्तालयाचे पत्र जा.क्र./उत्पादक माहिती/एम्बॉस/२०१८-१९/२२८/गुनि-५/२०१७, दि. १६ मे २०१८ अन्वये उत्पादकांना त्यांचे उत्पादीत यंत्र/ औजारांवर परिक्षण अहवाल क्रमांक व मॉडेल क्रमांक Emboss करणेबाबत कळविले आहे. त्यानुसार संबंधीत कंपनीने यंत्र/ औजारांवर परिक्षण अहवाल क्रमांक व मॉडेल क्रमांक Emboss करणे आवश्यक राहिल.

अहवाल : सदर कार्यक्रमांतर्गत भौतिक/आर्थिक साध्याचा अहवाल विहित प्रपत्रात नियमीतपणे दर महीन्याच्या २ तारखेपर्यंत सादर करणे जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांना बंधनकारक राहिल.

● **तपासणी टक्केवारी -**

योजनेच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी संनियंत्रण अधिका-यांनी पुढीलप्रमाणे खर्चाच्या प्रमाणात तपासणी करावी. संनियंत्रण तपासणी अहवालाचा नमुना सोबत जोडला आहे.

अधिकारी	तपासणी टक्केवारी
१. विभागीय कृषि सहसंचालक	०.५ टक्के
२. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	१ टक्के
३. उपविभागीय कृषि अधिकारी	५ टक्के
४. तालुका कृषि अधिकारी	२५ टक्के
५. मंडळ कृषि अधिकारी	५० टक्के
६. कृषी पर्यवेक्षक	१०० टक्के

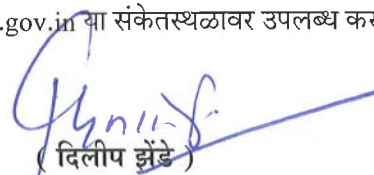
प्रशासकीय खर्च : योजनेची प्रचार व प्रसिद्धी विविध माध्यमांद्वारे करण्यात येते. तसेच इतर अनुषंगिक बाबींसाठी येणाऱ्या खर्चाची प्रतिपूर्ती यासाठी प्रकल्प खर्चाच्या अर्धा टक्के मर्यादेत उपलब्ध करून देण्यात येणाऱ्या प्रशासकीय खर्चाचे निधीमधून करण्यात यावी.

इतर बाबी : महा-डीबीटी पोर्टलवर कृषी यांत्रिकीकरण घटकाच्या अंमलबजावणीसाठी क्षेत्रीय स्तरावर येणाऱ्या अडचणीचे निराकरण करण्यासाठी वेळोवेळी सूचना निर्गमित करण्यात आलेल्या आहेत . त्याप्रमाणे कार्यवाही करावी. सदर सूचनांचा संदर्भ खालीलप्रमाणे आहेत.

१. जा.क्र./वाकृआ/२०२०-२१/नक्र १०८/९०९२/२०२१, दि.०८.०३.२०२१
२. जा.क्र./वाकृआ/२०२०-२१/नक्र १०८/१०३५७/२०२१, दि.१७.०३.२०२१
३. जा.क्र./कृयाउअ/गुनि५/नक्र १०८/१३४९०/२०२१, दि.०८.०४.२०२१
४. जा.क्र./महा-डीबीटी/२०२०-२१/गुनि५/नक्र १२४/१४७९४/२०२१, दि.०३.०५.२०२१
५. जा.क्र./महा-डीबीटी/२०२०-२१/गुनि५/नक्र १२४/२२२५३/२०२१, दि.१३.०७.२०२१
६. जा.क्र./महा-डीबीटी/२०२०-२१/गुनि५/नक्र १२४/२२९४४/२०२१, दि.१९.०७.२०२१
७. जा.क्र./महा-डीबीटी/२०२०-२१/गुनि५/नक्र १२४/२७६८४/२०२१, दि.२५.०८.२०२१
८. जा.क्र./महा-डीबीटी/२०२०-२१/गुनि५/नक्र १२४/३०४९०/२०२१, दि.१७.०९.२०२१
९. जा.क्र./महा-डीबीटी/२०२०-२१/गुनि५/नक्र १२४/३१९४४/२०२१, दि.२८.०९.२०२१
१०. जा.क्र./महा-डीबीटी/२०२०-२१/गुनि५/नक्र १२४/३८४१५/२०२१, दि.२४.११.२०२१
११. जा.क्र./महा-डीबीटी/२०२०-२१/गुनि५/नक्र १२४/३८९८०/२०२१, दि.२६.११.२०२१

सदर मार्गदर्शक सूचना कृषि विभागाच्या <http://krishi.maharashtra.gov.in> या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात येत आहेत.

सोबत : प्रपत्रे -

(दिलीप झेंडे)

कृषि संचालक (नि. व गु. नि.)
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

प्रत - माहितीस्तव सादर -

१. मा. प्रधान सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
२. श्री.श्रीकांत आंडगे, अवर सचिव, कृषि- १४ अ, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
३. कृषी उपसंचालक, आयुक्त कृषी कक्ष, कृषी आयुक्तालय पुणे -१ यांना माहितीसाठी

राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेंतर्गत कृषि यांत्रिकीकरण प्रकल्पांतर्गत कृषि अवजारे/मशिनरी/उपकरणे खरदीसाठी
अर्थसहाय्याचे दर

अ.न.	कृषि औजाराचा प्रकार	अ.जा., अ.ज., अल्प व अत्यल्प भुधारक शेतकरी व महिला		इतर लाभार्थीसाठी	
		मंजूर कमाल अनुदान मर्यादा प्रतीयंत्र/औजार	अनुदानाची टक्केवारी	मंजूर कमाल अनुदान मर्यादा प्रतीयंत्र/औजार	अनुदानाची टक्केवारी
१	२	३	४	५	६
	स्वयंचलीत यंत्रे				
	भात लावणी यंत्र / पॅडी ट्रान्सप्लान्टर				
१	स्वयंचलीत पॅडी ट्रान्सप्लान्टर (४ रांगा/ओळी)	१.५०लाख	५० टक्के	१.२० लाख	४० टक्के
२	४ पेक्षा जास्त - ८ रांगा	५.००लाख	५० टक्के	४.०० लाख	४० टक्के
	स्वयंचलीत यंत्रे				
१	स्वयंचलीत यंत्रे - रीपरकम बाईंडर ३ व्हील	१.७५लाख	५० टक्के	१.४०लाख	४० टक्के
२	स्वयंचलीत यंत्रे - रीपरकम बाईंडर ४ व्हील	२.५०लाख	५० टक्के	२.००लाख	४० टक्के
३	पॉवरवीडर (२ बीएचपीपेक्षा कमी ईजीन ऑपरेटेड)	०.२५ लाख	५० टक्के	०.२० लाख	४० टक्के
४	पॉवरवीडर(२ बीएचपीपेक्षा जास्त ईजीन ऑपरेटेड)	०.३५लाख	५० टक्के	०.३० लाख	४० टक्के
५	पॉवरवीडर (५ एच.पी. पेक्षा जास्त इंजिन ऑपरेटेड)	०.६३ लाख	५० टक्के	०.५० लाख	४० टक्के
	स्पेशलाईज्ड स्वयंचलीत यंत्रे				
१	रीपर	०.७५लाख	५० टक्के	०.६०लाख	४० टक्के
।)	ट्रॅक्टर / पॉवर टिलर (२० बी.एच.पी.पेक्षाकमी) चलीत अवजारे / उपकरणे				
अ.	पेरणीपूर्व मशागतीसाठी लागणारी अवजारे / उपकरणे				
१	कल्टीव्हेटर	०.२०लाख	५० टक्के	०.१६लाख	४० टक्के
२	पल्टी नांगर (सिंगल बॉटम)	०.२०लाख	५० टक्के	०.१६लाख	४० टक्के
ब.	सोईंग, प्लान्टींग, रीपींग व डिगींग इक्विपमेंट				
१	ट्रॅक्टर चलित रीपर	०.३०लाख	५० टक्के	०.२४लाख	४० टक्के
२	रेज्डबेड प्लॅन्टर	०.५० लाख	५० टक्के	०.४० लाख	४० टक्के
३	रेज्डबेड प्लॅन्टर इन्काईन्ड प्लेट प्लान्टर व शोपर अटॅचमेंटसह	०.५०लाख	५० टक्के	०.४०लाख	४० टक्के
क.	इक्विपमेंट फॉर रेसीड्यु मॅनेजमेंट / हे अॅन्ड फोरेज इक्विपमेंट				
१	शुगरकेन थ्रेश कटर	०.२५लाख	५० टक्के	०.२०लाख	४० टक्के
ड	काढणी/मळणी साठी लागणारी यंत्रे (इंजीन/ इलेक्ट्रीक मोटारचलीत ३ एचपीपेक्षा कमी व पॉवरटिलर आणि ट्रॅक्टरचलीत २० बीएचपीपेक्षा कमी)				
१	थ्रेशर	०.३० लाख	५० टक्के	०.२५ लाख	४० टक्के
२	मल्टीक्रॉप थ्रेशर	०.३० लाख	५० टक्के	०.२५ लाख	४० टक्के
३	पॅडी थ्रेशर	०.३० लाख	५० टक्के	०.२५ लाख	४० टक्के
४	ब्रश कटर	०.३० लाख	५० टक्के	०.२५ लाख	४० टक्के
५.	कॉटन थ्रेशर / मॉवर थ्रेशर	०.३० लाख	५० टक्के	०.२५ लाख	४० टक्के
।।)	ट्रॅक्टर (२० बी.एच.पी.पेक्षा जास्त ते ३५ बी.एच.पी.) चलीत औजारे / उपकरणे				
अ.	लॅन्डव्हेलपमेंट, टीलेज व सीडबेड तयार करण्यासाठी लागणारी औजारे / उपकरणे				
१	कल्टीव्हेटर	०.३० लाख	५० टक्के	०.२५ लाख	४० टक्के
२	रोटाव्हेटर ५ फुट पर्यंत	०.३५ लाख	५० टक्के	०.२८ लाख	४० टक्के
३	पल्टी नांगर (सिंगल बॉटम) / रीजर	०.३० लाख	५० टक्के	०.२५ लाख	४० टक्के
४	पल्टी नांगर हायड्रॉलिक (डबल बॉटम)	०.७० लाख	५० टक्के	०.५६ लाख	४० टक्के

अ.न.	कृषि औजाराचा प्रकार	अ.जा., अ.ज., अल्प व अत्यल्प भुधारक शेतकरी व महिला		इतर लाभार्थीसाठी	
		मंजुर कमाल अनुदान मर्यादा प्रतीयंत्र/औजार	अनुदानाची टक्केवारी	मंजुर कमाल अनुदान मर्यादा प्रतीयंत्र/औजार	अनुदानाची टक्केवारी
१	२	३	४	५	६
५.	पल्टी नांगर मेकॅनिकल (डबल बॉटम)	०.४० लाख	५० टक्के	०.३२ लाख	४० टक्के
ब.	सोईंग, प्लान्टींग, रीपींग व डिगींग इक्विपमेंट				
४	रेज्डबेड प्लॅन्टर	०.४० लाख	५० टक्के	०.३२ लाख	४० टक्के
१६	रेज्डबेड प्लॅन्टर इन्काईन्डप्लेट प्लान्टर व शेपर अँटॅचमेंटसह	०.७५ लाख	५० टक्के	०.६० लाख	४० टक्के
क.	इक्विपमेंट फॉर रेसीड्यु मॅनेजमेंट / हे अँड फोरेज इक्विपमेंट				
१	शुगरकेन थ्रॅशकटर	०.४० लाख	५० टक्के	०.३० लाख	४० टक्के
ड	हारव्हेस्टींग अँड थ्रेशींग इक्विपमेंट (इंजिन / इलेक्ट्रीक मोटारचलीत ५ एचपीपेक्षा कमी व पॉवरटीलर आणि ट्रॅक्टर चलीत ३५ बीएचपीपेक्षा कमी)				
१	ब्रश कटर	०.४० लाख	५० टक्के	०.३० लाख	४० टक्के
२	मल्टीक्रॉप थ्रेशर	०.४० लाख	५० टक्के	०.३० लाख	४० टक्के
३	पॅडी थ्रेशर	०.४० लाख	५० टक्के	०.३० लाख	४० टक्के
४	रीपर कम बाईंडर (ट्रॅक्टरचलीत)	१.२५ लाख	५० टक्के	१.०० लाख	४० टक्के
५.	कॉटन थ्रेशर / मॉवर थ्रेशर	०.४० लाख	५० टक्के	०.३० लाख	४० टक्के
III)	ट्रॅक्टर (३५ बी.एच.पी.पेक्षाजास्त) चलीत अवजारे / उपकरणे				
अ.	लॅन्ड डेव्हलपमेंट, टीलेज व सीडबेड तयार करण्यासाठी लागणारी अवजारे / उपकरणे				
१	कल्टीव्हेटर	०.५० लाख	५० टक्के	०.४० लाख	४० टक्के
२	रोटाव्हेटर ५ फुट	०.४२ लाख	५० टक्के	०.३४ लाख	४० टक्के
	रोटाव्हेटर ६ फुट	०.४४८ लाख	५० टक्के	०.३५८ लाख	४० टक्के
	रोटाव्हेटर ७ फुट	०.४७६ लाख	५० टक्के	०.३८९ लाख	४० टक्के
	रोटाव्हेटर ८ फुट	०.५०४ लाख	५० टक्के	०.४०३ लाख	४० टक्के
३	सबसॉइलर	०.५५ लाख	५० टक्के	०.४५ लाख	४० टक्के
४	पल्टी नांगर हायड्रोलिक (डबल बॉटम)	०.७० लाख	५० टक्के	०.५६ लाख	४० टक्के
५	पल्टी नांगर मेकॅनिकल (डबल बॉटम)	०.४० लाख	५० टक्के	०.३२ लाख	४० टक्के
६	पल्टी नांगर हायड्रोलिक (ट्रिपल बॉटम)	०.८९५ लाख	५० टक्के	०.७१६ लाख	४० टक्के
७	पल्टी नांगर मेकॅनिकल (ट्रिपल बॉटम)	०.५० लाख	५० टक्के	०.४० लाख	४० टक्के
ब.	सोईंग, प्लान्टींग, रीपींग व डिगींग इक्विपमेंट				
१	रेज्डबेड प्लॅन्टर	०.३५ लाख	५० टक्के	०.३० लाख	४० टक्के
२	ट्रॅक्टर चलीत रीपर	०.७५ लाख	५० टक्के	०.६० लाख	४० टक्के
३	रेज्डबेड प्लॅन्टर इन्काईन्डप्लेट प्लान्टर व शेपर अँटॅचमेंटसह	०.९० लाख	५० टक्के	०.७० लाख	४० टक्के
क.	इंटर कल्टीव्हेशन इक्विपमेंट				
१	वीडर (पी.टी.ओ.ऑपरेटेड)/ वीड स्लॅशर	०.७५ लाख	५० टक्के	०.६० लाख	४० टक्के
ड.	हारव्हेस्टींग अँड थ्रेशींग इक्विपमेंट (इंजिन/इलेक्ट्रीक मोटारचलीत ५ एचपी पेक्षा जास्त व पॉवर टीलर आणि ट्रॅक्टरचलीत ३५ बीएचपीपेक्षा जास्त)				
१	थ्रेशर / मल्टीक्रॉपथ्रेशर (< ४ टन /तास क्षमता)	१.०० लाख	५० टक्के	०.८० लाख	४० टक्के
२	पॅडी थ्रेशर	१.०० लाख	५० टक्के	०.८० लाख	४० टक्के
३	रीपर कम बाईंडर (ट्रॅक्टरचलीत)	१.५० लाख	५० टक्के	१.२० लाख	४० टक्के
४	कॉटन थ्रेशर / मॉवर थ्रेशर	१.०० लाख	५० टक्के	०.८० लाख	४० टक्के
इ.	इक्विपमेंट फॉर रेसीड्यु मॅनेजमेंट / हे अँड फोरेज इक्विपमेंट				
१	शुगरकेन थ्रॅश कटर	१.२५ लाख	५० टक्के	१.०० लाख	४० टक्के
IV)	पीक संरक्षण उपकरणे				
२	ट्रॅक्टर माऊंटेड/बूम टाईप	०.३७ लाख	५० टक्के	०.२८ लाख	४० टक्के
३	ट्रॅक्टर माऊंटेड/ऑपरेटेड स्प्रेयर	१.२५ लाख	५० टक्के	१.०० लाख	४० टक्के

अ.न.	कृषि औजाराचा प्रकार	अ.जा., अ.ज., अल्प व अत्यल्प भुधारक शेतकरी व महिला		इतर लाभार्थींसाठी	
		मंजुर कमाल अनुदान मर्यादा प्रतीयंत्र/औजार	अनुदानाची टक्केवारी	मंजुर कमाल अनुदान मर्यादा प्रतीयंत्र/औजार	अनुदानाची टक्केवारी
१	२	३	४	५	६
V)	काढणी पश्चात तंत्रज्ञान उपकरणे				
अ.	अन्नधान्य / गळित धान्य व फलोत्पादन पीकांसाठी काढणी पश्चात तंत्रज्ञान उपकरणे				
१	मीनी राईसमील	२.४० लाख	६० टक्के	२.०० लाख	५० टक्के
२	मीनी दाळमील	१.५० लाख	६० टक्के	१.२५ लाख	५० टक्के

टीप : केंद्र शासनाकडून वेळोवेळी अद्ययावत करण्यात येणाऱ्या यादीमध्ये समाविष्ट असलेल्या औजाराना निर्धारित दरानुसार अनुदान अनुज्ञेय राहिल

प्रपत्र - २
कृषि यांत्रिकीकरण : तपासणी अहवाल

1. तपासणी दिनांक :-
2. योजनेचे नाव :-
3. लाभार्थीचे नांव :-
4. पत्ता- गाव :-, तालुका :-, जिल्हा :-
दुरध्वनी / मोबाईल क्र. :-
5. लाभार्थी प्रवर्ग अ) क्षेत्रानुसार प्रवर्ग :- ब) सामाजिक प्रवर्ग:-
6. आधार कार्ड क्र. :-.....
7. प्रत्यक्ष तपासणीत आढळून आलेल्या यंत्र/औजारांचा तपशील:-
 - 1) यंत्र/औजाराचे तांत्रिक नाव
 - 2) यंत्र/औजाराचे उत्पादक कंपनीचे नाव
 - 3) यंत्र/औजाराचे पुरवठादाराचे/ विक्रेत्याचे नाव
 - 4) यंत्र/औजाराचा मॉडेल/मेक/लॉट क्रमांक व एच. पी.
 - 5) यंत्र/औजाराचा तपासणी अहवाल क्र./BIS प्रमाणपत्र क्र.
 - 6) यंत्र/औजार खरेदी दिनांक -
 - 7) यंत्र/औजार प्रत्यक्ष प्राप्त (डिलिव्हरी)दिनांक
 - 8) ट्रॅक्टर चलित औजारांसाठी ट्रॅक्टरचा आवश्यक एच. पी.
8. बिलाचा व अनुदानाचा तपशील -

अ.क्र.	औजाराचे तांत्रिक नाव /तपशील	बिलाचा तपशील			तपासणी अधिकाऱ्यांने अनुदानासाठी शिफारस केलेली रक्कम
		बील क्र.	दिनांक	बीलानुसार खरेदीची रक्कम	
1.					

9. शेतकऱ्यांने खरेदी केलेल्या ट्रॅक्टर/यंत्र/औजाराची रक्कम स्वतःच्या बँक खात्यातून दिली आहे काय? होय/नाही
असल्यास त्याचा तपशील - इलेक्ट्रॉनिक पध्तीने/धनादेश/धनाकर्ष -

10. उत्पादक कंपनीने यंत्र/औजारावर परिक्षण अहवाल क्रमांक व मॉडेल क्रमांक कोरला आहे काय? होय/नाही.

11. शेतकऱ्यांने खरेदी केलेले ट्रॅक्टर/यंत्र/औजाराचे मॉडेल/मेक पुर्वसंमती पत्रात नमुद केल्यानुसार आहे काय? होय/नाही.

12. यंत्रसामुग्री व औजारे यांच्या नोंदणीबाबत, विम्याबाबत, कर भरणा, वॉरन्टीबाबत केलेली कार्यवाही.

वरीलप्रमाणे ट्रॅक्टर/यंत्रे/औजाराची तपासणी मी स्वतः केली असून ट्रॅक्टर/यंत्रे/औजार सुस्थितीत असल्याचे आढळले. योजनेच्या मार्गदर्शक सुचनानुसार देय असलेली अनुदानाची रक्कम रक्कम रु. (अक्षरी रुपये) शेतकऱ्याचे बँक खात्यात जमा करण्यात आली आहे.

स्थळ :-
दिनांक :-

स्वाक्षरी :-
अधिकाऱ्याचे नाव :-
पदनाम :-
मुख्यालय :-

प्रपत्र ३ : केंद्र शासनाच्या मान्यता प्राप्त तपासणी संस्थांचा तपशील

Sr.NO.	Address of identified institutions	Contact number	Email address
1.	Faculty of Agricultural Engineering, Rajendra Agricultural University, Pusa (Bihar).		dean_cae@rediffmail.com, kumar.kranti@yahoo.com, skpower@rediffmail.com
2.	State level Agriculture Implement Testing Centre, Agriculture Department, Govt. of Chhattisgarh, TeliBandha, Gorav Path, Raipur (Chhattisgarh).	09827151776, 0771-2430156	jdaengg.test-cg@nic.in
3.	Division of Agricultural Engineering, Indian Agriculture Research Institute, New Delhi-12.	011-25842294, 9968190405	indramani@iari.res.in satishiari@gmail.com
4.	College of Agricultural Engineering & Technology, Junagarh Agricultural University, Junagarh.(Gujarat)	9898942762	gupta-r-a@jau.in
5.	College of Agricultural Engineering & Technology, CCS Agricultural University, Hissar. (Haryana)	9416397798 8607866633	mukeshjainhissar@rediffmail.com
6.	Sher-e-Kashmir University of Agriculture Science & Technology, Srinagar Region.	094192-30487	sk_sharma@yahoo.com
7.	Sher-e-Kashmir University of Agriculture Science & Technology, Jammu Region.	094192-30487	sk_sharma@yahoo.com
8.	Birsa Agricultural University (BAU), Jharkhand	09431543781	dkrusia@gmail.com
9.	Jharkhand Agriculture Machinery Testing and Training Centre (JAM-TTC) Govt. of Jharkhand, Ranchi (Jharkhand).	9431395373 9934156377 8986672378	singh.omkar14@yahoo.co.in jarkhandranchi@gmail.com
10.	University of Agricultural Sciences, Gandhi Krishi Vignyan Kendra, Bangalore (Karnataka).	9482297957	palanimuthuv@gmail.com
11.	College of Agricultural Engineering, UAS, Raichur, (Karnataka).	9480163904	anantachary@gmail.com
12.	College of Agriculture Vijaypur, University of Agricultural Sciences Belgaum Rd, Krishi Nagar, Dharwad, 12 Karnataka 580005		deanacb@uasd.in
13.	Farm Machinery Testing Centre, College of Food Technology, University of Horticultural Sciences, Udyanagiri, Navanga, Bagalkot (Karnataka) - 587104		
14.	Farm Machinery Testing Centre, Kerala Agricultural University Kelappaji College of Agricultural Engineering & Technology Tavanur, Malappuram (Dist), Kerala- 679573.	9446113559	sindhu.bhaskar@kau.in fntctve@kau.in
15.	Central Institute of Agricultural Engineering (CIAE), Berasia road Bhopal, Madhya Pradesh	0755-2521082	kna@ciae.res.in
16.	College of Agricultural engineering, Jawaharlal Nehru Krishi Vishvidyalaya, Jabalpur (Madhya Pradesh)		
17.	Dr. A.S. College of Agricultural Engineering MPKV, Rahuri, Distt. Ahmednagar. Maharashtra.	9850612344 9049051525	diraj_karale@hotmail.com vskankal@gmail.com
18.	Farm Machinery Testing, Training and Production Centre, Department of FM&P, Dr. PDKV, Akola, Maharashtra.	0724-2259403	sht1964@rediffmail.com
19.	College of Agricultural Engineering and Technology, Dr. Balasaheb Sawant Konkan Krishi Vidyapeeth, DAPOLI. Maharashtra.	9423784381	shahareprashant@rediffmail.com
20.	College of Agricultural Engineering, V. N. Marathwada Krishi Vidyapeeth, PARBHANI Maharashtra.431402	9503055628 8007752526	smitasolanki@yahoo.com
21.	College of Agricultural Engineering and Technology, Orissa University of Agriculture and Technology, Bhubaneswar (Orissa)	9437386861	debaraj1963@rediffmail.com
22.	State Level Farm Machinery Training & Testing Centre, Agriculture Department, Government of Orissa, Bhubaneswar (Orissa).	09437815544 09439727549	pkmsonu@gmail.com dasalok61@gmail.com
23.	College of Agricultural Engineering and Technology, Punjab Agricultural University, Ludhiana (Punjab).	9888997292 09779906139	sksingh@pau.edu goyalrajat@pau.edu
24.	Central Institute of Post- harvest Engineering and Technology (CIPHET), PAU campus Ludhiana(Punjab)..	9417596894 0161-2313123	Kadam1k@gmail.com
25.	College of Technology and Agricultural Engineering, Maharana Pratap, University of Agriculture and Technology, Udaipur (Rajasthan).	07891781022	shashipawar5406@gmail.com
26.	Farm Implements and Machinery Testing & Training Centre, Central Workshop, Swami Keshwanand Rajasthan Agricultural University, Bikaner (Rajasthan).	0941423034 0152-2250576	vladha@yahoo.com
27.	College of Agricultural Engineering and Post-Harvest Technology, Ranipool, Gangtok (Sikkim).	09933469544	snayadvkpl@yahoo.com
28.	Agricultural Engineering Collage & Research Institute (AEC&RI) ,Tamil Nadu Agricultural University, Kumulur , Trichy (TAMIL NADU)	0422-2457576	tnaushridhar@gmail.com
29.	Farm Machinery Testing Center, ICAR-Central Institute of Agricultural Engineering- Regional Center, near AMRC, Coimbatore 641003(Tamil Nadu).	0422 - 2472624, 9842955606	thasekumar@gmail.com
30.	Prof. Jayashanker Telengana State Agriculture University, Hyderabad (Telangana)	24018277 9989625237	
31.	State Level Farm Machinery Training and Testing Institute, Govt. of U.P., Rehmankhara, Lucknow(U.P.).	8176004522 0522-2841146	sametiup@gmail.com
32.	Sam Higginbottom Institute of Agriculture, Technology & Science (AAI), Deemed University, Allahabad (U.P.)	9794618648	fdean_engg@shiats.edu.in

33.	College of Technology, Gobind Ballabh Pant University of Agriculture and Technology, Pantnagar Uttranchal	0941051494 05944233380	jayantsingh07@gmail.com
34.	Department of Agriculture & Food Engineering, IIT, KHARAGPUR (West Bengal.)	9434704801 03222-282244	bifjur@agfe.iitkgp.ernet.in
35.	State Farm Machinery Training-cum-Testing Institute, Faculty of Agricultural Engineering, (BCKVV), Mohanpur, Dist. Nadia (West Bengal)	03473;22265	souti62@rediffmail.com

